

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor: 2657 S. Lawndale av.
Office of publication: 2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista: Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 5. julija (July 5) 1921. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 153.
Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

HARDING PODPISAL MIROVNO REZOLUCIJO.

Vojna z Nemčijo in Avstrijo je formalno končana.

SDAJ PRIDE PROKLAMACIJA MIRU.

Washington, D. C. — Predsednik Harding je v soboto podpisal mirovno resolucijo, katero je sprejel kongres dan poprej. Resolucija je bila podpisana v Raritanu, N. J., kjer se nahaja predsednik na počitnicah čez praznike in kamor jo je bil prinesel poseben sel iz Washingtona.

Resolucija, kakor je znano, razglasi, da je vojno stanje z Nemčijo in Avstrijo formalno končano, ter nalaga senatu, da sklene mirovno pogodbo z obema državama.

Oficijski mir pride, kadar predsednik objavi proklamacijo miru. To se zgodi še danes ali jutri. Pričakovati je bilo, da bo proklamacija objavljena 4. julija, kar bi dalo stvari svečanostem izraz.

Z objavo proklamacije miru odpadejo vojni zakoni, ki so še v veljavi, kakor na pr. zakon proti trgovini s sovražnikom, akt ličarstva in protikopijski zakon.

Washington, D. C. — Vojna z Nemčijo in Avstrijo je končana, v kolikor je pri tej zadevi prizadet kongres, ki je sprejel konferenčno mirovno resolucijo, proglasijo mir med Združenimi državami in Nemčijo in Avstrijo. Zbornica je sprejela resolucijo že predhodni dan, na kar je bil odločen senatu, ki je uradno dan glasoval o nji. Za resolucijo je bilo oddanih 38 glasov, proti pa devetnajst. Odposlana je bila predsedniku Hardingu v podpis.

KAKOR TI MENI, TAKO JAE TEBI.

Minneapolis, Minn. — Podvzeti so bili potrebni legalni koraki, da se razveljavijo izvolitve George E. Leacha županom, ki je smazal v volilnem boju napram delavskemu kandidatu Thomas Van Learu.

Koraki bodo podvzeti na podlagi zakona, ki prepoveduje koruptivna sredstva v volilnem boju. V volilni kampanji je Leach obdržal Van Learja, da je na nekem shodu v Billingsu Parku, Superiorju, Wis., govoril o zastavi kot "umazani omijli." To se je zgodilo pred nekaj leti. Svoje izjavo je Leach podpiral s zapriseženo izjavo "Silver Jock" J. S. Konkela, župana v Superiorju, Wis., ki je bilo na "široko odprto mesto."

Kakor hitro bo nabrana potrebna vsota s prostovoljnimi prispevki, bo zapriseženi protikonektu tiralnice zaradi kriminalnega obrekovanja. Po izjavi meščanov v Superiorju, ki so na dober glas, so za izvolitev bivšega župana na Superiorju delale moči iz ljudskih niš. Veliko trgovcev in drugih, ki so silili večkrat govoriti Van Leara, so pripravljali prispeči, da Van Lear ni nikdar izrekel besed, ki mu jih podtika Konkela.

Districtnemu sodišču se predložijo petice, da na podlagi razsodbe proti Kvaleju razveljavi izvolitev Leacha županom. Rev Kvale je bil diskvalificiran kot delegat, ker je trdil, da je njegov nasprotni kandidat Volstead ateist, kar pa seveda ni mogel dokazati.

KRIZA UČINKUJE TUDI V AVSTRALIJI.

Auckland, N. Z. — Finančna kriza se tudi tukaj prav dobro občuti. Na tisoče delavcev je brez dela. Delavska stranka se je obrnila na vlado, da prične z javnimi deli. Izseljeniki iz Anglije pomnožujejo število brezposelnih delavcev.

123 JUGOSLOVANSKIH BRUŽIN PRIKAZETIH VELED PO VODNI V PUEBLU.

(Brzojavno poročilo.) Pueblo, Colo., 1. jul. — Prosimo, objavite to vest na vidnem mestu. Stotridvajset jugoslovanskih družin je prijavilo našemu odboru izgube valed poplave. Nekatere družine so izgubile pohištvo in vse drugo imetje. Skupna škoda znaša čez \$95,000.00. Odbor je do danes nabral le \$5200.00. Pomoč je nujno potrebna. — Jugoslovanski pomožni odbor v Pueblu.

SODRUŽICA O'HARE NASILNO UGRABLJENA.

Socialistka napadena v Idaho in odvedena čez mejo v Nevada.

DESET MOŽ OBTOŽENIH.

Twin Falls, 4. jul. — Mrs. Kate Richards O'Hare, znana socialistična pisateljica in predavateljica, je bila v petek popoldne s silo ugrabljena na domu H. H. Freidheima v tukajšnjem mestu in odvedena v avtomobilu v Montello, Nevada. Okrog dvanaest moških je udarilo v njeno sobo in jo odvedlo na cesto, kjer je čakal avtomobil. O'Harejeva je imela na tisti dan zvečer predavanje v Twin Fallsu.

Ko so nasilniki dospeli v Montello, Nev., so odpeljali socialistko na železniško postajo in jo tam pustili s grožnjo, da se vrne v Twin Falls. Nato so šli v bližnjo restavracijo. O'Harejeva je na hitro posetila odtodnega šerifa in zahtevala aretacijo. Šerif je odpeljal aretirance nazaj v Twin Falls kamor so dospeli v soboto, toda tukajšnji šerif Sherman je krivce izpustil in izjavil, da ne bodo aretirani.

Takoj po aretaciji v Montellu je O'Harejeva brzojavila idaho-vaškemu gubernorju Davisu, da se vrača nazaj v Idaho in zahteva varstvo. Njena brzojavka se glasi:

"Bila sem ugrabljena v moji sobi v Twin Fallsu in nasilno odvedena čez mejo v Montello, Nev. Deset moških nasilne drhali je bilo aretiranih v Montellu. Zagrozili so mi z osebno nasilnostjo, ako se vrnem v Twin Falls in jih zatažim. Prosim, brzojavite mi v Pocetello, dali mi je zajamčena varnost, ko izročim sločince pravici."

Gubernor je odgovoril po svojem taktiku, da država Idaho vselej varuje državljanke v svojih mejah, ako so nameni državljanov zakoniti. Njegovo osebno mnenje pa je, da vsi tisti, ki hočejo biti dobri državljanji, ne smejo "hujskati ljudi" v državi.

Iz tega odgovora je razvidno, da gubernor ni zajamčil ženi varnosti, ako bo nadaljevala s svojimi predavanji, pač pa se neodretno strinja s njenim ugrabljenjem.

Chicago, Ill. — Otto Branstetter, tajnik socialistične stranke, je poslal brzojavko šerifu Shermanu iz župana Robertu v Twin Fallsu, Idaho, zahtevajoč, da oba oblastnika primeta in kaznujeta sločince, ki so ugrabili mra. O'Harejevo in jo odvedli v drugo državo.

IZJAVA NEODVISNOSTI AMER. FARMARJEV.

Farmarska organizacija zahteva nacionaliziranje železnice in vladno kontrolo prirodnih viščin.

PROFITARJI MORAJO PLAČATI STROŠKE VOJNE.

Washington, D. C. — Narodni svet ameriških farmarjev je včeraj objavil "izjavo neodvisnosti ameriških farmarjev." Podpisna sta predsednik Herbert F. Baker in tajnik Benjamin Marsh. Izjava bo predložena kongresu.

Farmarji zahtevajo v izjavi, da se nacionalizirajo železnice, da pridejo vsi naradni zakladi čezle pod kontrolo vlade, da se vojnim profitarjem naloži visok davek in da se odpravi militarizem.

Ameriški farmarji — pravi izjava — so lansko leto izgubili pet milijard dolarjev valed uniženja cen kmetijskim pridelkom. Vled tega zahtevajo farmarji, da se ves kreditni sistem, od katerega so odvisni, temeljito loči od Wall Streeta.

"Napredni farmarji — se glasi izjava — izjavljajo svojo neodvisnost od velikih petih klanarjev in ne bodo mirovali, dokler ne bodo klanarje pod kontrolo ljudstva. Dalje izjavljajo, da ne bodo nosili pol stoletja vojne butare na svojih ramah, marveč zahtevajo neodoljnost, da se naredi obračun s vojnimi profitarji in da profitarji plačajo svoj delež vojnih stroškov.

Napredni farmarji zahtevajo, da se ameriškomu ljudstvu prikaže nespoprakljiva pravica do kontrole in kultiviranja njegovih prirodnih viščin.

Farmarji v Ameriki nočejo biti podaniki ameriških militaristov in nasprotujejo splošnemu ter dolžnostnemu vojaškemu vseh, karj tudi veliki mornarici in stalni armadi.

Ta izjava neodvisnosti ni prazen sen, marveč slovesno prepričanje ameriških farmarjev. Ako je kongres pameten, bo spoštoval pravične zahteve farmarjev v tej izjavi."

ROKOBORBO CARPENTIERJE OSTANE V AMERIKI.

New York, N. Y. — Georges Carpentier, francoski rokoborec, ki je bil premagan po Jack Dempseyu v borbi dne 2. junja v Jersey Cityju, ostane v Ameriki in se bo zopet tepej na Delavski dan v septembru. S kom se bo tepej, še ni znano, toda morda se sopes spopade s Dempseyem.

Rokoborba tekma v Jersey Cityju je prinesla Carpentierju črno oko, spahnen palec in zapestje in — \$250,000. Dempsey je dobil \$300,000, aranžer Rickert pa poldrugi milijon; vlada je prejela pol milijona v davku od vstopnic. Okrog 90,000 oseb je pridrlo od vseh strani Amerike in tudi iz Evrope gledat rokoborbo in je plačalo čez dva milijona dolarjev skupne vstopnine — v dokaz, da se Amerika — in v tem oziru ves svet — še ni dosti oddaljila od divjaške dobe.

PROFITARSKA ŽELJA PREPOREČNA.

Sacramento, Cal. — Hvale gre organiziranim cestnoželeznikom uslužbenecem, da je bil sistem za obratovanje voz po enem uslužbenecem odpravljen.

Ko so uslužbenec spoznali, da ne morejo pripraviti cestnoželeznike družbe, da jo arča pamet, so napravili potreben pritisk, da je bila izdelana mestna odredba in predložena meščanom na splošno glasovanje, ki je določala, da morata biti na vsakem vozu po dva uslužbenca. Tako je bilo preprečeno, da družba ni mogla odosloviti precejšnjega števila uslužbenec, obenem je pa tudi preskrbljeno za boljše varnost potnikov.

SAMO 39 MILJONOV KRISTJANOV JE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

Chicago, Ill. — "Imed 105,000,000 prebivalcev Združenih držav je samo 39,307,509 ljudi, ki spadajo h kristjanskim cerkvam. To je 37 odstotkov vsa prebivalstva, medtem ko je 66,000,000 prebivalcev ali 63 odstotkov — odstevši žide, mohamedance in druge manjše sekte — brezvercev." Tako je dejal rev. dr. Morris W. Ehnes, blagajnik metodističnega stoletnega sklada. Kq. tolikanov je okrog 15 milijonov.

OBTOŽBA JEKLAR SKIN INTERESOV.

JEKLARSKI BARONI SE NOČEJO POSLOVITI OD VOJNIH PROFITOV.

Posledica tega je, da so tisoči jeklarskih in železnarskih delavcev brez dela.

New York, N. Y. — John Dunlap, urednik magazina "Industrial Management," je izrekel obtožbo proti jeklarskim interesom, ki je obenem avarilo, da je položaj v jeklarski industriji, na železnice in v drugih industrijah postal nevarnost za vso državo.

Dunlap obtožuje, da so jeklarski tovarnarji zaradi vojnih cen akod pet let nagromadili ogromna bogastva in da hočejo še zdaj obdržati vojne cene, ko so se kupovali jekla njim vpril. Posledica tega je, da so jeklarski podjetniki uganili plačilo in da je na tisoče delavcev brez dela.

"Ustavljanje v jeklarski industriji se zdaj tako hitro tri, in je postalo tako veliko, da tvori nevarnost za vsko drugo industrijo, vtevil železnice, in položaj je tak, da brosdovno kličo na važno uveljavljanje vsakega opasovalca javnega mnenja in vsakega člana kongresa, kakor tudi našo najbolj vplivno bankirje in predvodnike železnih družb," piše Dunlap.

"Ta analiza odkriva presenečljiv fakt, da je Steel korporaciji bilo mogoče akod štirinajst predvojnih let obdržati tako visoko ceno, da ji je prinesla na manj kot 78.6 odstotkov čistega dobička od vseh stroškov za proizvodnjo vsakega produkta, vtevil plače uradnikov.

"Prišla je vojna s njenimi fenomenalnimi cenami in posledica je bila, da so vojne cene v pet letih bolj obogatele jeklarske podjetnike, kot jih kdaj prej obogatele industrija v njeni zgodovini.

"In zdaj, ko so bili konzumenti jekla primorani se vpreti proti nadaljnemu plačevanju vojnih cen, jeklarski podjetniki se mecece sem uganjujejo svoje plačilo in zapirajo svoje valjarne, pri tem pa odpuščajajo delavce kar v tisočih. Na ta način pojačujejo depresijo v biznisu, zaradi katere zdaj trpi vsa država.

"Dve leti nazaj so podjetniki, ki izdelujejo železniške tračnice, prisilili ravnatelja Hinesa, da je plačal tračnice po neizrecni ceni \$47 tona. Tudi zdaj skušajo podjetniki, ki izdelujejo oklepne plošče, prisiliti vlado, da še nadalje plačuje visoke cene. Tako gre ta stvar."

Dunlap ne spada med radikalce, ampak ureduje popolnoma konservativen list. Zaradi tega je značilno, da je "Iron Age," glasilo jeklarskih podjetnikov, povedal ob času, ko je Dunlap izrekel svojo obtožbo proti jeklarskim baronom, da ni znamenj, da se cene za jeklo znižajo s prvim julijem. V valjarnah delajo z omejeno delavsko močjo, pravi list. Pri Steel korporaciji je delovna moč omejena za trideset odstotkov, pri neodvisnih podjetnikih pa od 15 do 25 odstotkov.

Ker pride 5. julija do mezdne konferenece v Columbusu, O., se številu brezposelnih jeklarskih delavcev pomnoži, kajti dela je bilo 1. julija ustavljeno v jeklarskih delavskih združenjih.

LESNI BARONI SE RAZUMEJO NA ODIRANJE.

SVET, KI SO GA DOBILI SKORAJ ZASTONJ, PRODAJAJO PO ODERUSKI CENI.

Mende šumskih delavcov so potisnjeni dol.

Seattle, Wash. — "Poročilo zvezne obrtne komisije o lesnem trstu je malo kasno. Šumski delavci so od nekdanj povdarjali, da lesni interesi omejujejo proizvodnjo in določajo cene."

Tako je Ray R. Canterbury, predsednik organizacije lesnih delavcev International Union of Timberworkers, komentiral poročilo zvezne obrtne komisije, ki razkriva podjetniško organizacijo West Coast Lumbermen's Association in njene metode.

Ta podjetniška organizacija ima "saprto delavnico." To pomeni, da mora vsak lesni podjetnik plačati pet centov od tisoč čevljev lesa v blagajno, ki služi proti delavstvu. Pri članih te podjetniške organizacije ne dobi delavce dela, če vedo, da je organiziran. Davek, ki ga mora vsak podjetnik plačati v skupno blagajno, daje podjetniški organizaciji ogromna sredstva, da lahko vodi boj proti delavstvu in za svoje interese. Tisti, ki pomagajo lesno industrijo na severozapadu, pravijo, da organizacija podpira iz tega sklada podjetnike, ki imajo spore s svojimi delavci, obenem pa skrbi, da se določijo lesne cene. Denar tudi služi, da se lahko bojuje proti obstoječim postavam.

Canterbury je razkrinjal to slovo pri korralni. Pokazal je, kako vstopajoški pritiskanje male obsteeno, da ne morejo ziniti smor. Za velepodjetnike kot Seattle Cedar Lumber kompanijo, Puget Sound Mills & Timber kompanijo, Bloedel-Donovanove in Weyerhaeuserjeve interese je to igrača, ker lastujejo sami svoj svet in jim ni treba plačati pristojbine od produkta.

"Šumski delavec na severozapadu je najslabše plačan delavec," pravi Canterbury. "Deloma je temu vzrok neomejena moč korporacij, ki so bili troški za delo potisnjeni skoraj na nič, kar ugrozi položaj v vseh severozapadnih mestih."

Po izjavi Canterburyja pa velepodjetniki uganjajo pravo profitarstvo s zemljišči. Aker sveta so povprečno plačali po pet dolarjev, in ko so pokrili les s njega, prodajo akor sveta po pet in sedemdeset do sto dolarjev. Ta profit ni seveda vključen v knjižnih lesne industrije, ampak gre prod predalec zemljiščne kupitje.

Canterbury pravi o lesnem trstu: "Če se sodi po splošnem, je lesni trust v Washingtonu in Oregonu najbolj brezobziren v Ameriki. Ne ustraši se ne nobene reči, kadar gre za profit. Neodvisni podjetniki v lesni industriji so prisiljeni zapustiti industrijo. Delavski položaj je pa potisnjen tako dol, da ni ameriški. Poleg pa določa visoke cene in vara javnost s znižanjem produkcijske cene."

"To je skupina, ki izkiva vlado in javnost, a s katero ima opraviti delavska organizacija International Union of Timber Workers. Čudež bi bil res, če bi ne bilo organizatorično delo v tovarnah in šumskih taboriščih težavno, ki jih kontrolirajo ti lakomni interesi," pravi Canterbury.

BANKA JE ZAPRLA SVOJA VRATA.

Seattle, Wash. — Škandinavsko-ameriška banka je zaprla svoja vrata. Kako velike so obveznosti ni znano. Vloge znašajo \$13,000,000, rezerva pa \$1,250,000.

nah, ki izdelujejo plošče in imajo pogodbo z delavsko organizacijo Amalgamated Tin and Plate Workers Association.

ANGLIJA PRIČNE Z INTERVENCIJO PROTI KEMALOVIM TURKOM?

London, 4. jul. — "Daily Sketch" poroča, da je angleška vlada obvestila Jugoslavijo in Rumunijo, da se naj pripravita za možnost vojaške intervencije, katero izvrši Velika Britanija na Turškem. Iz istega vira se doznava, da se angleško bojno brodogeje koncentrirajo v vzhodnih vodah.

DAVČNA PREDLOGA SE NI REŠENA.

TA POVERČA VELIKE SKRBI.

Napravljeni so bili še razni načrti, toda sprejet še ni nobeden.

Washington, D. C. (Federated Press). — Voditelji administracije in finančniki se vednoma strinjajo s programom republikanske stranke za "rehabilitacijo", ne morejo se pa zdeliti glede najvažnejših davčnih vprašanj. Tudi političarji niso edini s ozkom na to vprašanje. Najbolj možnosti se zdaj trudijo najti not iz te sgaite.

Predsednik Harding je odločil to vprašanje zakladniškemu departamentu, ki ga je zopet poslal predsedniku senatnega finančnega odbora Boles Penrou, od katerega je odšlo po šestdesetih brezuspešnem delu abornidnemu davčnemu odseku.

Zadnja štiri leta so princeli največ dohodkov davki od dohodnine in nadprofita. Znaša je več, da se vsi tisti, ki so plačali davke, akc niso želeli same od svoje mende, povrniti ta davek zopet na ramena konsumentom.

Prišla je kriza in ta davek se ne bo dal več odtrivati na konsumente, ker bo nadprofita prav malo. Velike in male korporacije so se pritoževale tako britko o tem davku, da je republikanska stranka obljubila, da odpravi ta davek. Tudi Harding je v svoji poslanici priporočil, da kongres sniža ta davek.

Republikanski voditelji v zbornici in senatu so se že skoraj zdelili na davek na konsum. Pripravljeno so bili, da davčno predlogo porinejo hitro akod obe zbornici, ko je edinaka predloga pod streho. Senator Smoot je izdelal predlogo in senat je pričel obdržavati zaslišanja, dasiravno so te vrste predloge inleljatirane v zbornici.

Zdaj so pričeli prihajati protesti od povod. Protestirali so farmarji, delavci in tudi podjetniki, ki so se bali, da tak davek sniža konsum. Končno so se protesti pridružili tudi trgovci in s Smootove predlogo ni bilo nič.

Pokazalo se je, da se v zbornici ne bo dobila večina za te vrste davek.

Zdaj ima zbornični odsek vso zadevo v svojih rokah. Obljuba je bila storjena, da se davek na nadprofita odpravi, davka na konsum se pa ne upa priporočiti. Ali zadeva se ne more še nadalje odlašati.

Zagovorniki davka na konsum so odveli zopet svojo propagando, a to delajo tudi nasprotniki tega davka.

Še največ odmeva je našlo priporočilo kongresnika Kellera, ki je za to, da se odpravi ves davek na konsum, izveti najbodo le tobak, alkohol, oleomarjarin in narčnični strupi. Po njegovem mnenju bi odprava tega davka odvzela industriji breme dveh milijard dolarjev na leto. Namesto tega davka pa priporoča, da se naloži zemljišni davek in sicer bi bila najnižja zemljišna vrednost deset tisoč dolarjev po odčitku vseh stroškov, ki bi bila podvržena davku. Dalje naj se po njegovem mnenju pri dohodniškem davku nepravi razlika med zasluženim in nezasluženim dohodkom.

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepju a. pr. (Junija 30-31) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davkom potekla naročnina. Posvetite jo pozornost, da se vam ne ustavi list.

ŠTRAJK KONZUMENTOV IN KUPCEV?

Časniki, ki zagovarjajo privatne velebizniške interese, niso nikdar v zadregi, če iščejo "elagerje" in fraze, s katerimi prikrivajo prave vzroke o slabem gospodarskem položaju.

Zdaj natvezujejo ti listi javnosti pripovedko o "stavki konzumentov in kupcev". Ta pripovedka ima namen prikriti javnosti resnico, da se nahajamo v hudi gospodarski krizi in da zdaj nihče ne more napovedati, kdaj bo ta krize konec.

Stavka konzumentov in kupcev pomeni, da imajo ljudje veliko denarja, sploh toliko denarja, da ne vedo kam z njim, nočejo pa kupovati, in zaradi tega kolesje v tovarnah stoji, delavci so pa brez dela.

Kaj takega kot je splošna stavka konzumentov in kupcev sploh ni še nikdar bilo na svetu. Včasih so ljudje bojkotirali na pr. meso zaradi oduševskih cen, pa so se moral konzumirati več drugih stvari, da so nadomestili meso. Danes pa ni prav nobenega bojkota, še manj se pa more govoriti o kakšni stavki konzumentov in kupcev.

Gospodarska kriza je tukaj. Število brezposelnih se ne znižuje, ampak se po poročilih iz Washingtona, ki so bila izdana v pretečenem mesecu, še povzbuje. Delavci so brez dela in če ne delajo, ne morejo tudi kupovati, ker nič ne zaslužijo. Delavci, ki so imeli kaj prihrankov, ki so jih pritrkali od svojih ust, so ali ponje na banke. Poročila bankirjev govore, da se bančne vloge krčijo od meseca februarja.

O stavki konzumentov in kupcev ni govora! Kljub temu, da je tu gospodarska kriza in da so skladišča prenapolnjena z najraznovrstnejšim blagom, pa cene v trgovini na drobno ne padejo, ampak so v primeri z delavsko mezdo veliko bolj oduševske, kot so bile v vojnem času.

Ljudstvo ne kupuje, ker postojí stavka konzumentov in kupcev, pravijo šmoki. Taka stavka postojí le v moških šmokavzarskih uradnikov, ki hočejo za vsako ceno dokazati javnosti, da je črno belo in da je belo črno.

Ameriški šmokavzarji so zdaj lahko ponosni na to svojo najnovejšo iznajdbo za nasipanje ljudstvu peska v oči, ki se glasi nekako takole: Delavec sam si kriv, da si brez dela, ker nočeš kupovati.

To je pomen najnovejše šmokavzarske fraze — štrajk konzumentov in kupcev!

In celo mod delavci se najdejo posamezniki, ki verjamejo v to neumnost, ki se jim vsaki sugestira v velebizniškem časopisju kot velikansko novo odkritje v ljudskem gospodarstvu.

DELAVSKA SOLIDARNOST!

Majhna vest, ki je došla iz Glasgowa, pove bolj jasno, kaj je delavska solidarnost, kot dolge razprave o pomenu te besede. Odpuščenih je bilo namreč šestdeset železničarjev, ki niso hoteli prevažati stavkokaškega premoga.

Znano je, da je trojna aleanca najprvo bila za splošno stavko. Zaključek ni bil izveden in razlog za to neizvedljivost je povedal Foster, znani ameriški organizator, tako razumljivo in stvarno, da so razumljivi vsemu delavskemu svetu. Do stavke trojne aleance ni prišlo, a šestdeset železničarjev se je odločilo, da kljub temu ne prevažajo stavkokaškega premoga, ker smatrajo tako delo za organiziranega delavca nečastno.

To je delavska solidarnost! Železničarji so bili za izkazovanje svoje delavske solidarnosti kaznovani, hudo kaznovani, kajti postavljeni so bili na cesto, ko na sto ti-soče angleških delavcev išče zamašeno delo od tovarne do tovarne. Njih izkazovanje delavske solidarnosti ni našlo posnemanja, ker akcija ni bila organizirana, ampak je priključila iz delavske duše, nepričakovano in nenadoma. Zastonj pa ni bila, čeprav ni zdaj povzročila drugega učinka, kot da prizadeti železničarji sami trpe zaradi nje, rudarjem pa ni prinesla takojšnjega uspeha.

Njih akcija ne ostane pozabljena v delavskem gibanju. Učinkovala bo delavsko gibanje samo in povzročila bo, da trojna delavska aleanca na Angleškem res postane delavska aleanca, prepojena skoziinokoz s pravo delavsko solidarnostjo.

DOPISI.

Walsenburg, Colo. — Tem potom moram naznaniti tužno vest, o usodi, ki je zadela rojaka Jožefa Čepirio, doma iz vasel Kal na Notranjem. Utrgala se je na njega plast kamena in ga takoj ubila do smrti. Pokojnik je bil član in blaginjak našega društva "Srebrna gora" ter zapuščal tu žalujočo soprogo in dva brata. Naj mu bo lahka tuja zemlja. — Frank Blatnik.

Fryolite, Colo. — Delavske razmere v Coloradu so jako slabe. Po enih krajih se dela dva do štiri dni na teden, po nekaterih pa prav nič. Delo počiva, odkar je bila poplava v tej dolini, kar voda je vse progo raztrgala med Pueblo in Florence. Čez Pueblo, za kar mora človek imeti potni list, sem potoval dvakrat. Tam, kjer je bila slovenska naselbina, skoraj ni poznati, da je kdaj bilo mesto. Potoval sem na to južno od Colorada v Walsenburg in Trinidad. Dne 19. junija sem bil tudi navzoč v Ludlowu, kjer so pomagali opravljati spominke strelalce, kjer so njihovi sodrugi krivovali življenje v premogarski stavki leta 1913 in 1914. Iz vseh strani so prihajale cele mase delavcev, da obhajajo spomin na padle brate. Gotovo je, da je tu padlo tudi nekaj državne milice in najetih pretepačev, toda tega se ne spominja nihče. Trpetali so se za C. F. in J. Co. ter druge take korporacije. Kaj imajo danes od tega drugo, kot prekinjanje otrok padlih. Vsakdo lahko tu vidi, kako je s sukjem interesov - mogočnost, ki se bolj proti samemu sebi. Naši bratje ne bodo nikdar poseljeni, ker krivovali so življenje za našo svobodo in dobrobit, kar so posebno naglašali tokratni govorniki. Govornik Damich je razpravljal, kako se moramo organizirati, da dosežemo boljše socialne razmere. Italijanski govornik Nicola Fantelli je dobro odzvil po premogarskih baronih, kar sem opazil, da ravno ga nismo dobro razumeli in Italijani so mu pritrjevali s "bravo". Pomenje sta govorila še dva govornika, kaj vas koristnega je še storila premogarska organizacija v državi Colorado in kako so njeni cilji in dolžnosti. Slovenci in Hrvatje ni so v teh ozirih pri organizacijah sadnji in so sploh prvi borilci v tej državi. K temu je tudi pripomogel list "Prosveta", po katerem pridno sega naše ljudstvo in s tem pridobiva izobrazbo. — Poročevalec.

Hendersonville-Canonsburg, Pa. — Mnogo dopisov iz vseh držav uniže čitate, kako blagostanje se da vladati. Tudi v tej okolici je veliko pomanjkanje v hrani, ker ljudje nimajo dosti dela, da bi si zaslužili. En premogorov obratuje s polno paro, dočim so širše drugi zaprti popolnoma, eden pa obratuje po par dni na teden. Bill so kritični časi v zgodovini svetovne vojne, a kakor vse kaže, se še hujši bližajo. Oglašilo se bo ameriško delavstvo: Mi imamo pravico do združenja in kolektivnega spopaduma. Ta pravica je taka, kot človeka, ki je priključen danes hoditi sam po cesti. On ima večjo pravico do ceste, kakor pa oni, ki imajo štrikolice in motorje, kakaj človek je popeljal od mesta do mesta, kakor so bili avtomobili iznajdeni. Če bo gledal človek na tiste svoje pravice, bo v najkrajšem času, kateri drugi njegove kosti v koš pobiral.

Getovo ste že mnogo čitali in čuli o "American Federation of Labor". Ako bi bili slojni proletarci vseh ameriških industrij v tej organizaciji, bi bila v tem naša moč. V tej organizaciji bi se lahko zbrali delavci in o priključili oddali glasove za lastne reprezentante v kongresu. Sedaj so bili delavci hudo opeharjeni in volili so ljudi, kateri so nasprotali njihovim idejam in stremljenjam. Če imajo drugi sloje svoje politične skupine, kakaj bi jih ne imeli delavci, katerih je največja skupina na vsem svetu. Ne prestanite skrbeti: "Bodimo delavci skupno pod jedno stranko," a ob istem času je v najboljši skupščini, skrivno zakulisno delo. Bile so volitve za predsednika imenovane organizacije, toda noben

delavec takrat ni imel glasu. Vrednoti te federacije ne gledajo za napredovanje federacije, temveč zase. Mnogo je s kmeti tu v Ameriki. Ako bodo odvritelji postali sami profiterji, bo naprednost v tem ako ne, bo pa vse propadlo.

Kaki larki bi posvetili v ameriško zakonodajno zbornico, če bi mogli priti do stališča, da bi se delavci, kateri dela v tem kritičnem času ne posnehovali svojemu sodelavcu.

Iz zadnjih jesenskih volitev lahko vsak vidi, iz katerega stališča je bil izvoljen sedanji predsednik. Govoril je tako: "Bodi konec vseh vojak na zemlji in delavec naj bo bolj svoboden po celotnem svetu." Komaj je poteklo tri mesece, ko je govoril nasprotno, kajti podporo je dobil vrhovni vojni svet, kateri bi ne bil nič boljši, kot deseta točka lige narodov, po kateri bi Amerika imela intervenirati v evropskih nesporazumljenjih. Denar, kateri bi imel biti isplacen za pokritje preteklih vojak, se daje za pripravo mornarice za novo morskvo vojno. Delavci je primoran plačevati velike odškodnine takse za vojne priprave, dočim je mali odstotek gre za njegov dobrobit, za potrebno izobrazbo. Ni čuda, da je vedno toliko otrok na cestah, ker ne vidijo nikdar učilnic.

Premišljeno so mogotci delali na to, da se zadržujejo organizacije, česar pa delavci niso vedeli v kako škodo jim je to.

Pogodba organizacije, v kateri edini je možnost, da se branimo, da ne postanemo še večji sužnji, bo potekala prihodnjo spomlad, kakor vse kaže.

Japonska, Angleška in Zdržave naj prenehajo z oboroževanjem za morskvo bitko in v delavci naj se obudi zavest, da njegova dolžnost je, da se združi, do česar ima tudi pravico.

Bojaki, tudi mi imamo svojo organizacijo za izboljšanje hudih razmer. Delujte in podpirajte S. N. P. J. — John J. Bolta.

Foster v sovjetski Rusiji.

Plac William E. Foster.

(Copyright, 1921, by The Fed. Press.)

II.

Moskva, Sovjetska Rusija. — Preobrat v Rusiji je najkratko sledi: organizirani delavci in kmetje so stremoglavi iskoristujoče kapitaliste in veleposeselnike in si prisvojili njihove tovarne in zemlje. Zdaj obratujejo tovarne in obdelujejo zemljo v svojo korist in nikomur ne plačujejo več obresti, najemnine niti dobičkov. Sadovi dela so v njihovih rokah in v obrambo tega komunističnega sistema produkcije in distribucije so delavci in kmetje utemljili delavsko-kmetško državo, katero brani delavska armada. Država in armada sta absolutno pod kontrolo delavcev in kmetov.

Iz teh temeljnih političnih in ekonomskih sprememb je po celotni celi vrsti odprav, modifikacij in rekorekcij, tikajočih se starih institucij v Rusiji. To je socialna revolucija. Mnogi ameriški strokovni delavci, vzgojeni v kapitalističnem konservativizmu, se zaračajo ob misli, da bi pregnali kapitaliste in veleposeselnike in vzeli njihovo lastnino kakor so storili raski delavci in kmetje. Ne vidijo sorodnosti med to proceduro in vsakdanjim bojem njihove lastne organizacije. Resnica je, da v jedru je oboje enolost. Naše strokovne unije se poslužujejo organizirane inteligence in niso in ne bodo intrinzi delodajalcev ali njihovih koncesij, pa naj bo še tako obširna in velika. Ruske delavske organizacije temelječe na demokratskih principih, toda s boljšim razumevanjem, odločnostjo in disciplino ter silo, se hudo dočela premagale svoje predjake delodajalce. Namesto pa, da se bi bile zadovoljile z majhničnimi koncesijami, so ruske delavske organizacije s enim udarcem vse iskoristile vse njihove privilegije.

S tem je najkratko vse povedano. Edina razlika med ruskim in ameriškim delavskim gibanjem je vprašanje razvoja stopnje: v jedru sta oboje gibanja enaka in slab je tisti strokovni unije, ki zavreča sorodstvo do svojih bolj naprednih ruskih bratov.

Ni moji namen, da bi tu podal podrobna statistična poročila o tukajšnjih stvareh; kar šelim,

je la to, da pokažem a b c položaja. Povedati hočem, kak vtisk naredi nove ruske institucije na povprečno osebo. Razložiti hočem ameriškim delavcem, kako ruski delavski razred, ki je zdaj na krmlu rešuje probleme hrane, obleke, stanovanj, zabave, vzgoje, vlade, uprave in industrijske delavske organizacije, splošno obrambe itd.

Čudoviti in komplicirani ruski komunistični družbi se najljubše približamo, če začnemo na meji Rusije in razložimo, kaj doživljajo obkroževalci, ko stopi na tla sovjetske republike. Rusija je še vedno v revoluciji in vsotop v deželo je tečaven, kajti sovjetska vlada se mora po vsaj pravici dobro zavarovati proti vohunom in protirevolucionarjem.

Gost, ki misli posejiti Rusijo, mora uoliti prošnjo in čakati v gotovem mestu blizu meje, dokler ni njegova prošnja rešena v Moskvi. Ako sovjetska vlada uvidi, da je tvoj poset vreden in potreben, ti dovoli vsotop. Ko se to izvrši, je prošile takoj gost Ruske socialistične federativne sovjetske republike. Toliko časa, dokler se nahaja v Rusiji, mu sovjetska vlada daje hrano, obleko, stanovanje, zabavo in navodila, sploh pa je na razpolago največje gostoljubje brez centa stroškov. Kdo je gost in kakšna je njegova mislija, ne dela nobene razlike; lahko je diplomat, poročevalec, kapitalist, ki išče koncesij, revolucionarni delavec, ki si prikel ogledat novo družbo, ali kerkorkoli — sprejet in pogosten je enako. On je gost ruske vlade.

Delavcem, ki žive v kapitalističnih državah, se morda zdi to čudno, ampak je nekaj naravnega v komunistični družbi. V sovjetski Rusiji sta samo dva praktični poti za pridobitev življenjskih potrebščin: delo ali darilo. Razumljivo pa je, da sovjetska vlada ne zahteva od gostov, ki se začneno nahajajo v deželi, da bi delali za svoje vsakdanje potrebščine.

S kongresa tretje internacionale.

Stockholm, 2. jul. — Po poročilih iz Moskve, ki so bila objavljena v tukajšnjih listih, je E. G. Zinovijev, predsednik eksekutive tretje internacionale, ki je otvoril tretji kongres v palači livnih carjev v Kremli, poročal v svojem otvoritvenem govoru, da so razmere za svetovno revolucijo zdaj boljše. Ekonomska kriza v Italiji in Franciji je precej ugledila pot revolucije.

V Čehoslovaciji — je dejal Zinovijev — ima komunistična internacionala 400.000 članov in val komunistični elementi v Veliki Britaniji in Združenih državah so se združili. Zinovijev je urgal komuniste v vseh deželah, da se naj pripravijo za ofenzivo.

Drugo poročilo citira besede Zinovijeva, ki jih je baje govoril na tajni seji eksekutive tretje internacionale tik pred kongresom. Govoril je o taktiki, organizaciji in načrtih. Glavni cilji tretje internacionale v leto 1921 so, da se ustanovi komunistična organizacija v deželah, kjer je še ni, in da se organizirajo stavke in revolte v deželah, kjer je proletarijat že organiziran. Rezultat za tekoče leto po izjavi Zinovijeva ni povsem zadovoljiv v splošnem. Manjka dobrih voditeljev in organizatorjev.

Organizacija na Poljskem, Finskem in v baltičskih državah se dobro razvija; repatriirani ujetniki in begunci so dober element. Gospodarska kriza na Poljskem je izvrstna pomoč komunistom, ki so zdaj aktivni v armadi. — Na Balkanu je velika reakcija. Undotni voditelji so leta 1920 naredili več napak, ker so hoteli imeti rezultate brez potrebnih priprav. Rumunsko gibanje je v glavnem omejeno na Besarabijo od koder javlja Bela Kun, da je vse pripravljeno. V Jugoslaviji je močna komunistična stranka, ki je časno na ustavnem delu. Slabše je na Ogrskem, kjer je admiral Horty izgnal vse komuniste. Glavni stan ogrske organizacije se je moral preseliti na tuje. Nemčija je bila nedavno pod pritiskom entente na pragu revolucije. Odnosna močna komunistična stranka je hotela takoj udariti, toda naš odbor je odsvetoval akcije zaradi slabih priprav. Nemški voditelji, posebno Deutmig in Levy, sta kriva, da je stranka izgubila mnogo aktivnih članov, ki so bili ubiti v zadnji revoluciji.

V Italiji — je nadaljeval Zinovijev — sta Turati in Seratti izdala tretjo internacionalo in pomagala kapitalistom, da so začeli no paralizirali revolucionarno gibanje. — Francija izvrstno napreduje. Energični Cachin je ušel v organiziranju vseh komunističnih elementov v močno stranko, v kateri ni več oportunistov. Anglija je slaba kljub stavkam. Lloyd George še vedno vleče strokovne unije za nos in delavski voditelji so izdali nedejavno stvar. Upamo pa, da štrajki in irska kriza izboljšajo položaj. Situacija v Združenih državah je jako nezadovoljiva. Komunistična organizacija je še slaba, ampak ekonomska kriza in brezposelnost, ki stalno tarata, morda ustvari ugodne razmere tudi v Ameriki. Zvenkrat samo čakamo glede Amerike.

Toda glavno upanje internacionala je vzhod, kjer se revolucije lahko izvejo s pomočjo nacionalističnih sentimentov. Gospodarska posledica revolucije v Aziji mora vprospati kapitalistične države v zapadni Evropi. Rusija je stopila v alianco s Turčijo in Persijo in ji ima obljubila gospodarsko in vojaško pomoč v boju v evropskimi imperialisti. Nover paša in Džemal paša sta na delu, da organizirata afriško armado. Vladi v Angliji smo obljubili pozitivno pomoč, če pretrga pogajanja s entento, in naše armade v Kavkazii so pripravljene na odhod.

(Gornje poročilo prihaja iz kapitalističnih virov in zato se mora vzeti z veliko rezervno. — Op. ured.)

Inozemstvo.

DELEGATJE LIGE NARODOV REŠUJEJO VAŠNA VPRASA. NJA S PESTEM.

Pariz. — Kot poroča pariški list La Liberté, dela Geneva, sedež lige narodov, konkurenco glede prejevanja v Jersey Cityju. Omenjeni list je namreč priobčil notico o pretepu v švicarski lige narodov. Askenazy, poljski delegat in Galvanopolis in Lituanije sta prišla pred odbor, da "mirno rešita" spor glede Vilne. Po besedi biški sta napredla drug drugega s pestmi in prišli obdelavati drug drugega. Ko so ostali delegatje smatrali, da je pretepa dovolj, so ju ločili in konstatirali, da je poljski delegat, zmagal.

Voditelji irskih sinajajnovcev izpušeni iz ječe.

Dublin. — V štirih popoldne so bili izpušeni iz ječe štiri glavni voditelji irskih sinajajnovcev, namreč Arthur Griffith, John Mac Neill, Michael Staines in E. J. Duggan, ki so bili v zaporu od novembra meseca lanskega leta. Irski republikanci so poskušali maja meseca s silo oprostiti Griffitha, toda poskus je neuspešen.

Italijanski kralj ne more dobiti naslednika Giolittija.

Rim. — Časniki so prinesli vest, da je Giolitti odločno odzvil se, da ne postavi nov kabinet, ko ga je italijanski kralj ponovno pozval, da naj sestavi nov kabinet.

Nato je kralj pozval Bonomijs, da naj sestavi kabinet, ko sta odrekla Giolitti, prejšnji italijanski ministri predsednik, in Denicola, predsednik poslanske zbornice. Kot se razvili, bo kralj imel zelo velike težave najti naslednika Giolittiju.

1.500.000 STROJNIKOV ZA ŠTRAJVA V ANGLIJI.

London, 27. junija. — (Zaključeno) — Izvrševalni odbor strokovne organizacije strojnikov je predložil članstvu na splošno glasovanje, ali sprejmejo od delodajalcev predloženo plačilno listvico, ali jo pa zavrnejo, valed česar sledi štrajk. Strokovna organizacija strojnikov šteje poldruzi milijon članov. Ako stopijo v stavko, bo industrija v še večji krizi, kot je pa valed stavke premogarjev. Delodajalci so sklenili, če v zadnjem tega meseca ispreti vse strojnik, ker niso hoteli sprejeti gonudene znižane plače, toda sklenili so poskusi, kako to izpadlo glasovanje.

Crane na moru v Rusijo. Peking, Kitajsko, 4. jul. — Charles E. Crane, prejšnji ameriški poslanik na Kitajskem, ki je v Čiti čakal na dovoljenje za potovanje čez Sovjetsko Rusijo domov, je včeraj prejel odgovor iz Moskve, da mu vsotop ni dovoljen.

Pertinčarjevo pomlajenje.

Sanjska povest.

Spisal: ETRIN KRISTAN.

(Dalje.)

Povodnjak je pihnil, osušena prst se je razprila. Vile so si podale roke, zaplesale kolo, druga za drugo je poljubila Jerneja z mladostnimi usti, pa so se dvignile navzgor. Kristalni strop se je odprl, jezero jih je vneslo na površje. Tedaj je prijel Jerneja povodnjak in ga položil pod drevo, kjer ga je bil uzi sver.

Jernejo je izginil s svojimi vilami. Zvezde so sijale na nebu, vse je bilo tiho in mirno. Jernej je pokojno spal. Globoko je dihal in nič se mu ni sanjalo.

IV.

Upokojeni finančni komisar Miha Strmač se je zbudil ves trd in premrli, tako da si je le z največjim naporom zmel oči, ki so začudene gledale po pokrajini kakor po tuji deželi. Očeval je svoj spomin, ker mu nikakor ni hotel povedati, kako je prišel v ta nenavaden hotel. Spal je, vstal se ni, torej bi moral biti sedaj v postelji. Kar je pod njegovim telesom, pa nikakor ni podobno takemu važnemu delu pohištva. In če so oči v glavi še njegove in normalne, tedaj je gotovo, da gledajo drevje, vodo, skale, hrib; toda nikjer ni okna in nikjer stene, da bi mogla biti okna vzdana vanjo.

Ni dvoma: Gospod finančni komisar je spal pod milim nebom kakor katerikoli vandravec: pa pravzaprav niti tako ne, ker se je zbudil nazaj, le pokrit s svojo obleko.

Ali to ni mogoče, ker se to na noben način ne ujema s Strmačevimi navadami. V vojaških letih — to je bila druga reč. Ali to je bilo davno, davno. In tedaj je človek spal v uniformi, s telečnjakom pod glavo, ne pa tak, da bi ga lahko aretirali. . . .

Naenkrat je upokojeni gospod planil po konci in se hitro začel oblačiti. Naenkrat mu je bilo vse jasno. Solnce, kadar vzhaja, pomoli sleer res naprej le košček roba izza vrha in le polgromski sile z vso svojo obilo nad hrib. Toda blizu Dubrovnika privre Beka takoj široka in globoka iz hriba, kakor da se porodi mesto otroka do ranele moči. Tako je tudi v Mihi nenadoma planil; po puščavi zmot in nezmišelnosti je taval ožigbanje, a nenadoma, brez priprav in prehoda se je vrnila zavest. Hipoma se je spomnil na vse in je vedel, kako je tukaj zaspal.

Tako hitro se je opravi, kakor da je še pri vojakih in je trobentač zatrobil alarm. Kljub temu je vse gumb prav zapel. Ko je bilo toaleta gotova, je šel buditi Jerneja.

Ko pa je stopil do prijatelja in mu pogledal v obraz, ga je prešinilo tako nečloveško začudenje, da je hipoma pozabil na svoj namen. Prezrlo ga je vprašanje:

Je li to Jernej ali ni? . . . Seveda je. . . Seveda ni. . . Miha Strmač se je popraskal po čelu, po temenu, se ozrl okrog naokrog, istikal po u-mevnotehničnih pripomočkih: Je li bil Pertinčar bradat ali obrit? . . . V duhu se je ujedil: Trrr—risto medvedjih medvedov! — To je bila njegova najkropkejša kletvica. In potem je zopet pogledal spečega moža pred seboj. Ta nima brade, pa je nima, glej ga, kolikor ga hočeš.

Ha!

Nit njegovih misli se je odvijala:

— Jernej včasih muhast. Jernej je poseben. Včas bi ga človek lahko imenoval čudaka. Kaj, če se je obril, ko je Miha spal? Zakaj zaspal je Miha prvi. In ko se je Jernej hotel prepirati, pa je — najbrže nepričakovano — ostal brez nasprotnika, in se je dolgočasil. Tedaj pa je lahko posegel po britvi iz dveh vzrokov: prvič zato, da dobi oprave, drugi zato, da podraži svojega tovariša. Tako se je lahko zgodilo, če . . . ej, kaj, pada, le tedaj, če je imel Jernej britve pri sebi. Oj preklecni klopčič v možganih! Mota se, mota se, vse je zamotano. Jernej se sploh nikoli ni bril; kako naj bi torej vlačil tako orodje a sabo, on, sovražnik vsake nepotrebnosti? K vočjemu če bi bil našel britve v gozdu. Ali kdo je še izgubil britve v gozdu? In kako bi se Jernej higienično tako spopabil? In kdo naj bi ga bil nenadoma naučil Fingarove umetnosti? Eh, Miha, pamet, pamet! Zavozlano je, če ne moreš razvozlati, pa presekaš!

In Miha Strmač je zbudil tovariša. Bilo je trdo deho. Ko je bil Miha lažral, že vse svoje metode, je nekaj zaklelo: Proklete sitnobe! In nato so se odprle strmeče oči.

Miha je hotel kratkoma vprašati Jerneja, če ni bil sinoči še kosmat. Vprašanje pa mu je zamrlo na jeziku. Zapanec se je, naslonjen na koleno, nekoliko varznil, buljil Strmaču v obraz, dvignil obrvi, in naposled vprašal bolj je-zno nego radovedno:

"Kdo pa ste? Kaj pa hočete? Kdo Vas je klicel?"

To je bil Jernejev glas in ni bil njegov. Gladek je bil, kakor da ni grla opraskal ne alkohola ne nikotina. Ali kaj! Z Jernejem Pertinčarjem sta bila včeraj ves dan skupaj, kopala sta se skupaj, počivala skupaj in prepirati sta se hotela — kdo drugi bi mogel biti zdaj na Jernejevem mestu? Uganka se pač vmes, ali razlaga že pride.

"Obleci se rajši, obleci, potem imaš še dosti časa za svoje burke."

Več ni mogel Miha povedati. Iz tovariševih oči se je zabliškalo in nato je zagrmelo iz njegovih ust:

"Ne spominjam se, velesenjeni stari gospod, kdaj sva skupaj krave pasla, ne kdaj sva bila bratovščina, vem pa, da dobro vzgojeni ljudje ne motijo človeka, še preden je dovršil jutranjo toaleto. Oblekel se bom po svojem spoznanju in po svoji potrebi, ne pa na Vaš ukaz. Kadar sem bil ljubilo uganjati burke, na tudi ne predložim Vašemu Blagorodju kolikovane prošnje."

"O jejmene!" se je Miha poizkušal nasmejati, ne da bi se mu bilo prav posrečilo, "kaj smo res tako slabe volje? Saj sem tudi jaz prespal vso noč pod nebeškim kotorm, pa se vendar ne vedem tako kanibalsko. O, Jernej, Jernej! Če misliš, da je to duhovito, bi moral sklepati, da so ti možgani prezeblili."

"Jernej? Jernej?" se je rešal golobradec s takim odkritosrčnim začudenim in iskreno srditim izrazom da je bil Miha ob vse duševno ravnovesje. "Kje je tukaj kakšen Jernej? Kdo je Jernej?"

Miha Strmač se je opotekel. Zdelo se mu je, da je nastal potres. Roke so mu zakrilele po zraku, kakor da se morajo oprijeti česa, pa niso našle ničesar. Potem je začel z vsemi desetimi prsti stiskati glavo.

"Zdaj . . . jaz sem vendar upokojeni finančni komisar Miha Strmač," je jecjal. "Saj sem vendar Miha Strmač!"

"Kaj to mene briga?" je zarohnel oni.

"No, vsekakor! Če ti nisi Jernej Pertinčar tedaj tudi jaz nisem Miha Strmač."

"Bodite zaradi mene Absalon Jeroboamovič Jafetinski. Če sami ne veste, kdo da ste. . . ."

"Torej me ne spoznaš?" je strahoma hitel Miha. "Sem se li tudi jaz tako izpremenil preko noči? Ti — ti si se namroč — silno izpremenil."

"Kdo se je spremenil? Zdi se mi, da se je le Vam nekaj izpremenilo pod streho. Iz katere blaznice ste pa ušli? To mi povejte in potem počakajte, da se oblečem, pa storim delo umajenja in Vas povedem nazaj v gostoljubni dom mrzlih curkov, brona in železnih ograj."

Miha se je v duhi utrjevala vera, da je res bolan. Potil se je kakor v parni kopeli, dasi je bilo jutro hladno, ares mu je nepravilno utripalo, dihanje mu je bilo težko. Vendar pa se je nekaj v njem borilo proti boleznim in proti priznanju tega stanja. "Saj ni res! Saj ni res!" je šepetal prijazno glas; "saj si Miha Strmač; samega sebe pač poznate." Za skrajno potrebo mu je to dalo nekaj poguma, pa je dejal, ne baš krepke, a vendar še precej glasno:

"Res je, da si obril in da se ti je glas izgledil. A po mojem preudarku moraš biti Jernej Pertinčar, ker ne more biti drugače."

"Ta je lepa!" je zdaj zabobnelo. "Ne more biti drugače! Norec se ne dam krstiti, velesposlovan gospod! Sicer me najbrže ne razumete, toda ker sem olikan človek. Vam povem, da sem filozof Zorko Jezerski, da znam okretno sukati sabljo, točno streljati in Vas uljudno vabim, da me pustite samega. Toliko pameti še imate, da boste vedeli, kako se to stori."

Miha Strmač ni zniil besedice več. Zmajal je z glavo, obrnil se je in je počasi odkorakal. Kaj pa bi? Zgledalo se je nekaj zagonetnega, neumnevnega, neravnega. Edino, kar si more za ta tranotek rešiti, je zavest, da je vendar pravi Miha Strmač. Vsekakor pa mora kmalu priti do ogledala, da se prepriča, koliko je njegov današnji obraz podoben včerajšnjemu, zakaj slutiti je, da so po noči delovale kakšne čarovniške moči. Nekaj se je zgodilo, kar ne da razlagati z naravnimi zakoni, udeleževala se je romantika. . . .

Zorko Jezerski je gledal se odhajajočemu umirovljenecem in se porokljivo smehljaj.

Kakšna čudna bitja nosi potrpečljiva mati zemlja! Visoko vihte prapor napredka, a ta simbol se ironično roga reformatorju vsakega sveta, vsakega življenja, le ne samega sebe. Pri konjih, kravah, ovcah, kozah, kurah gleda ubogi domiljavi človek na plemo, roče in klinčce oplemenjaje in zboljčaje, ali na misel mu ne prihaja, da bi bila stroga, smotrena izbira predvsem potrebna zanj, ki hoče vladati nad vsemi drugimi bitji.

Hm, torej Miha Strmač. . . Miha Strmač! Tako se je sam imenoval stari gospod.

In Zorko Jezerski gleda za njim škodoljivo, kakor za človekom, ki se je mogoče prevaril, blamiral ali kaj; gleda in dobro se mu zdi, pa ne ve prav, zakaj.

Gospod Strmač je izginil. Zorko je urno skočil na noge, se okopal v jezeru, oblekel in pogledal na uro. Osem!

Aj, aj, to se pravi krasti Bogu čas. Tako to ne pojde, bratce; kam pa prideš? Če izgubiš vsak dan toliko ur brez prida, boš nenadoma star, pa boš lahko stokal med Saharo svojega življenja. Saj nisi neumen fantič, ki misli, da naj človek, če je mlad, živi tja v en dan. . . .

S tem koristnim opominom v glavi je Zorko Jezerski mahnil do postaje.

Spotoma mu je oko zakrožilo po krajini in brzojavilo možganom, da je krasen dan in krasen kraj in krasna pot. Visoko v zraku je pritejeval skrajane. Ob levi se je vzpenjal gozd, ves zelen in dišeč, ob desni je žumel potok veselo popotno pesem. V malem tolmunuču so se ustavljali valčki in zaplesali poskočni kolo, preden so nadaljevali svojo pot: "Saj se pridemo do cilja! Ta nam ne uide, a škoda bi bila vsake zabavice, ki bi jo zamudili spotoma. V malem zalivu je strmele z mahom obrasla skala navpik, valčki pa so radovedno smukali okoli nje in jo ogledovali od vseh strani: "Pogledjmo zdaj, kar moremo videti zdaj, zakaj navzgor ne bomo tekli." Ko so si jo dobro ogledali, so pohitili dalje.

Zorko Jezerski pa je premišljeval: Prirodoslovje. Znanost naše dobe. Znanost resnice. Brezmejno polje! Tukaj te čaka delo, ki obeta bogate uspehe; tukaj te vabijo visoke naloge pomenne duhove, vabijo tudi tebe, Zorko, ki nosiš v sebi najgloblje, najstrašnejše hrepenenje po spoznanju. Še je življenje uganka, in še ni vstal človek, ki bi jo bil rešil. Hiti, Zorko, da izpolniš svoje znanje, svoje orodje, vsa svoja pomagala, in potem na delo, na delo.

Ses si ses. . . je žumelo izmed košatih vej, ki so se vzpenjale preko poto, svetlozelene, temnozeleno, tuptam rumenkasto-rdečkasto bojne. Vetr je popihaval in igral na velikanskem instrumentu, ki mu ga je pripravila priroda; od nekod pa so skrivnostno donele besede, ki jih je spremljala ona glasba: "Glej, popotnik, to lepoto v solnčnem bliščin in utvaj jo, ko si mlad!"

(Dalje prihodnjik.)

Kdo bo kaznoval vojne zločince.

Vojno sodišče na Lipskem, ki oboja nemške vojne zločince predstavlja pri vsem tem početju neko marioneto.

Ker angleški in francoski vojni zločinci hočejo, bodo nemški vojni zločinci obsojili, nemške vojne zločince. Vojakega konjereja Heynena so obsojili na deset mesecev ječe. Vojnega zločinca Muellerja so milostno obsojili samo na šest mesecev. Tu ne zatiska nemška justica samo enega, temveč, kar obe očesi, kajti Mueller je bil častnik. Nemški sodniki, katerih poklic je sedaj samo v tem, delavce naravnost ali po ovinku skoz jettinčnice spraviti ob življenje, so vojno hijsno, Muellerja oprostili.

Tako nemška justica v slučaju Haynena milostno a v slučaju Muellerja še milostneje z velesposlovanjem izreče obsodbo.

Se več. Obtožena, zločince, ter ljudoljca Muellerja so z pohvalnim nagovorom, z občudovanjem in priznanjem počastili. Mueller je storil samo s svojo dolžnost, je rekel državni pravnik. Jako lepo. — kajti dolžnost nemškega častnika je bila a svojimi podložniki ravnati, kakor s pač. . . .

"Z angleškega stališča bi bila dejanja Muellerja kaznjiva," je rekel visokoblagorodni general Francoski. Dobro bilo. Od nemškega stališča, z stališča nemškega častništva, nemške buržoazije, pa je to malo toljivo, celo pohvalno, če je brezmožno, bedno, lažno in napol mrtve ujetnike bil in jih pustil umirati.

Da, da, dobro vedo ti gospodje, zakaj a polno roko dajjo milost temu Muellerju. Oni vedo, zakaj ga hvalijo. To, kar je delal z ujetniki Mueller, to dela še danes nemška buržoazija a stotinami, a tisoči nemških delavcev. Zločin Muellerja je njihov zločin.

Tako se kaznujejo mali vojni zločinci. Kaj bo še le tedaj, če pridejo na vrsto Hindenburg in Ludendorff. Kakšne zahvalne himne, slavospeve in ovacije jim bodo že le tedaj peli nemški sodniki.

Nemška buržoazija poveličuje junake iz velike vojne; rabi pač nove vojščake za prihodnje boje proti delavstvu.

Komedija, katero so angleški in francoski vojni zločinci uprizarili, da mečajo proletarstvu pesek v oči, da se prištevajo junakom mira in svobode, komedija kaznovanja vojnih zločincev, kateri so sedaj izročeni sodnikom, se ad kakor burka, ako človek vsemu pozorno sledi.

Toda počasi gospodje. Račun delate brez kremlja.

Novice iz Jugoslavije.

Vojne labrahe Srbije in številno prebivalstva v Jugoslaviji. Po poročilih mednarodnega statističnega urada v Kodanju je Srbija izgubila v vojnah od leta 1912. do 1918. ogromno število prebivalstva, t. j. 1. 680.000 ljudi. Od teh je na bojnih poljanah padlo 690.000 vojakov, pri umiku preko Albanije je umrlo 250.000 ljudi, Bolgari, Nemci in Avstrijci so ubili in pobesili 40.000 nebojevnikov, a za 320.000 je bilo porodov manj, kakor bi jih moralo biti. Ni potem čuda, da najnovejši popis prebivalstva Jugoslavije izkazuje samo 12. 162.000 prebivalcev. Srbija sama (kakoršna je bila pred vojno) šteje samo 2.854.000 prebivalcev. Stara Srbija (kraj po balkanski vojni) 1.425.000. Ostale pokrajine naše države imajo sledeče števila prebivalstva: Črna gora 450.000, Bosna in Hercegovina 1.899.000, Dalmacija 618.000, Hrvatska in Slavonija 2.619.000, Slovenija 688.000, Bačka, Banat in Baranja pa 1.600.000 prebivalcev.

Velik vliom v Zagrebu. Neznani vliomci so te dni odnesli iz stanovanja Bele Počice v Zagrebu velikansko množino draguljev, zlatnine in biservov v skupni vrednosti 236.200 K.

Naši policajdemokrati. LDU objavlja naslednje tri zanimive telegrame iz Belgrada, ki datirajo a dne 5. junija: Okoli 250 oseb Wranglovega štaba je odšlo iz Carigrada v Srbijo. Večraj so dospeli v Solun in takoj nadaljevali pot. Kot stalno bivališče so določili Kruševac. Krajujence in Karlovec. Wrangel in del njegovih ljudi se bodo nastanili v Ka-

menici pri Novem Sadu. Razen tega je prispelo 3000 vojakov, ki so določeni za popravljanje železniške proge Belgrad - Gjevazljaja. Došli so do meje, kjer jih bodo obdržali v karanteni in razorožili. — 2) Knez Lvov, bivši ruski ministrski predsednik, je dospel v Belgrad in danes posetil ministrskega predsednika Pašića. — 3) Vsi ruski begunci, ki so komunisti in ki so internirani v Mostaru, se bodo prepeljali v Belgrad in odposlali v sovjetsko Rusijo. — Čeprav se naši bankokratki tako oborožujejo z rusko policajdemokracijo, se vseeno boje komunistov ko hudič križa. Čudno, kaj!

Velikanski saliv, ki je divjal 6. junija v Ljubljani, je povzročil znatno škodo. V nekatere nadeje je ponovno treščilo. V okolici je padala tudi toča.

Ljubljanska porota. (Uboj na kmetih.) Pred ljubljanskim porotnim sodiščem je bil obsojen na 18 mesecev težke ječe posestnikov sin Franc Pajk z Ilove gore, ker je v nočnem pretepu 2. aprila t. l. na cesti pri Račni udaril s polenom kovaškega vajenca Jakoba Nučiča tako močno po glavi, da je Nučič drugi dan umrl valed otrpanja. Možganov. (Drzen ropar.) Dalje je bil obsojen zaradi ropa in poskušano telesno poškodbe na 12 let težke ječe Jofe Pirc, ker je v družbi nekoga Trosta novembra lanskega leta kot "financar" a samokresom jemal kmetom okoli Hoterdolca tobak, vlasti kmetu Jerabu 600 zavitkov, kmetici Marijani Vavken 700 in kmetu Karlu Brusnu, na katerega je tudi streljal 800 zavitkov v skupni vrednosti 4200 lir. Tedaj so bili kmetje še pod italijansko okupacijo.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Beseda ženskam.

Nikar ne tehtajte svojega zdravja a zanemarjanjem tistih nerednosti in celabosti, ki povzročajo toliko trpljenja. Dobite od svojega lekarnarja.

Severa's Regulator

(Severjev Regulator). Ta regulator je blagino delujoča tonika in zdravilo. Priporočljiv je za popravo tistih posebnih celabosti in neredov, ki se jim podvržene ženske. Cena \$1.25. Na prodaj po vseh lekarnah.

W. E. SEVER & CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

POSLUŽITE SE!

Ženske lokalnice dela, na 59 Chatham St., Pittsburgh, Pa. Mi vedno potrebujemo ženske za hišna dela. Izglasite se do 2:30 popoldne. (Adv.)

Začimbe, salila in najraznovrstnejša

DOMAČA ZDRAVILA
katera priporoča magr. Kneipp, imamo vedno v zalogi

Pišite po brezplačni cenik.
MATH. FREDIE,
P. O. Box 772, City Hall Station,
NEW YORK CITY.

PESKY BED BUGS

Stanica izleže navadno po sedem taje na dan. V ugodnem prostoru se izležejo a teku petih dni a navadno je dve tretini samice med njimi. Se zrastejo dovolj za plemo in nadaljevo izlego v teku štirih tednov. Preračunajte koliko stenic bi imeli v enem letu ako pustite vse samice, da mirno ne moteno ležejo skoz vse leto? Da se rešite teh peklenščakov lahko sami spoznate kakšna potreba je, da rabite dobro uničevalno sredstvo kot je P. D. Q., ki se je izkazalo na najbolje v preizkušnjah v raznih bolnicah, hotelih in velikih šolskih poslopih, da je ta snes najboljša sredstvo za uničenje vsake

nadaljne generacije stenic, škurkov, belih in mravincev. Pesky Devils Quietus, P. D. Q. stane le 35c, itega se naredi en kvart tekočine dovolj za uničiti milijone stenic, belih škurkov in mravlj in ob enim uniči njih zalego.

Nemogoče jim je svetiti tam kje se pravilno rabi P. D. Q. Zastonj damo patentirano brizgalko v vašo zgradbo, da se lahko rešite teh peklenščakov.

Prodaja se pri: Economical Drug Co., Public Drug Co., in Buck Rayner Drug Co. (Adv.)

Zanesljivo in hitro

poskrbuje denarna izplačila v stari domovini in opravlja druge bančne posle

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.

Za FRANK SAKSER STATE BANK

Frank Sakser, predsednik.

Ali greste v stari kraj?

Ali ste tudi Vi med onimi tisoči Jugoslovancev, ki so namenjeni iti letos v stari kraj? Za vsakega izmed teh potnikov je glavno vprašanje, kako bo postrežen v New Yorku? Vskalo lahko pride v New York brez vsakega agenta, toda v New Yorku mora vsak potnik imeti zanesljivo osebo ali tverdo, ki mu more in zna in hoče pomagati pri ureditvi vsake potrebne za odhod. Precej rojakov je bilo še okraških in oigra-njenih, ker so potovali skoz tuja in čiftnika tverke. Seveda so se brdiko kesali, toda po toči zvoniti ne pomagajo.

Potni listi.

Jugoslovanski konzul v New Yorku izda potni list vsakemu Jugoslovanskemu državljanu, ki se pri njem zglaši in izkaže a kako staro uradno listino. Pridite v New York in mi Vam bomo prekrbni potni list in vse kar rabite.

Potovanje iz starega kraja.

Priseljevanje po novi postavi ni ustavljeno, temveč samo nekoliko omejeno. Ako ste tudi Vi namenjeni dobiti koga iz starega kraja, tedaj nam pišite na natančna pojasnila. Na stotine rojakov je še prišlo iz starega kraja a našim posredovanjem.

Pošiljanje denarja.

Kadar pošiljate denar v stari kraj, se vselej obrnite na našo tverdo in gotovo boste zadovoljni a postrežbo. Mi imamo svoje direktne zveze s pošto v starem kraju in z zanesljivimi denarnimi zavodi.

Za vsa nadaljna pojasnila pišite ali pridite na:

Zakrajšek & Česark,

Slovenska banka,

70 — 9th Avenue, New York City.

(Med 15th in 16th St.)

Telefon: Watkins 7522.